

Схвалено вченою радою Харківської академії неперервної освіти
(протокол № 8 від 24.12. 2021 р.)

Головний редактор:

Покроєва Л.Д., кандидат педагогічних наук, професор, ректор Харківської академії неперервної освіти, заслужений працівник освіти України

Укладачі:

Посмітна Юлія, завідувач Центру інноваційного розвитку освіти Харківської академії неперервної освіти;

Єлізарова Ірина, методист Центру інноваційного розвитку освіти Харківської академії неперервної освіти;

Писаренко Тетяна, методист Центру інноваційного розвитку освіти Харківської академії неперервної освіти;

Семисошенко Севіль, методист Центру інноваційного розвитку освіти Харківської академії неперервної освіти

Журнал видається КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
Серія ХК № 2065-806Р, зареєстровано Головним управлінням юстиції
у Харківській області 22 січня 2013 р.

Джерело педагогічних інновацій. Освітні інновації в позашкільній освіті: сучасний погляд, практика та перспективи впровадження. Науково-методичний журнал. – Випуск № 1(37). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2022. – 188 с.

Конкурси педагогічної майстерності – дієвий інструмент професійного зростання педагога закладу позашкільної освіти <i>Єлізарова Ірина</i>	78
Розділ 3. Інноваційний пошук педагогів закладів позашкільної освіти – рух до якісно нової педагогічної практики	100
Формат EdCamp і едьютейнмент як базові педагогічні позиції в освіті учнівської молоді з прав людини <i>Владислав Акименко</i>	100
Проектна технологія як ефективний засіб формування соціальної компетентності вихованців закладу позашкільної освіти <i>Олена Чекамова</i>	111
Використання показників розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах гуртка <i>Ірина Трезубова, Дмитро Трезубов</i>	115
Інноваційне заняття – завжди пошук <i>Алла Жога,</i>	122
Осучаснення освітнього процесу еколого-натуралістичного напрямку закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації <i>Глуховецька Вікторія</i>	127
Особливості організації дистанційного навчання в гуртку «М'яка іграшка» <i>Бацман Олена</i>	135
Поєднання сучасних педагогічних технологій з народними традиціями на заняттях гуртка «Гончарство, кераміка та художня обробка пластичних мас» в умовах змішаного та дистанційного навчання. Творчий проєкт – віртуальна екскурсія «Світ краси гончарства України» <i>Олена Подрезова</i>	139
Організація дистанційного навчання в закладах позашкільної освіти Красноградської міської ради <i>Ольга Марущак</i>	148
Використання онлайн-дошки Padlet у гуртковій роботі <i>Людмила Хмара</i>	161
Формування медіаграмотності учнів засобами позашкільної освіти <i>Вороніна Галина, Удовенко Павло</i>	167
Хореографія онлайн як метод арттерапії <i>Полумисна Катерина</i>	170
Інноваційні освітні технології як засіб підвищення якості освіти в закладі позашкільної освіти <i>Коржевич Світлана</i>	177
Інноваційні форми реалізації компетентнісного підходу до навчання та виховання в умовах закладу позашкільної освіти (з досвіду роботи Красноградського ЦДЮТ) <i>Людмила Меднікова</i>	181
Глосарій найуживаніших інноваційних термінів позашкільної освіти	186

Використання показників розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах гуртка

Ірина Трезубова,

*керівник гуртка «Барвінок», керівник гуртка-методист
Комунального закладу ЦДЮТ № 1 Харківської міської ради;*

Дмитро Трезубов,

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри спеціальної хімії та хімічної технології
Національного університету цивільного захисту України*

У статті запропоновано апробовану систему врахування систематизованих показників творчих здібностей дітей. Практично доведено, що вона дає можливість ефективніше добирати індивідуальні завдання для врівноваженого розвитку здібностей вихованців в умовах гурткового навчання.

***Ключові слова:** система показників, технічні здібності, розвивальне навчання, адаптаційні механізми, інтеріоризація, загальний інтелект, креативність.*

Концепція розвитку гуманітарної сфери України визначає як найвищу цінність людину. Тому приділяється увага гармонійному розвитку особистості, вихованню освіченої людини з розвинутим мисленням, пам'яттю, уявою, здатністю до ефективних дій за складних умов сучасності. Відповідно, освітні закони України наголошують на необхідності створення оптимальних передумов для всебічного розвитку особистості, виховання та навчання громадянина на засадах загальнолюдських і національних цінностей, науковості й системності знань, їх цінності для соціального становлення людини, гуманізації та демократизації освітнього середовища. Сучасна парадигма освіти пропонує для кожної її ланки формування системи компетенцій, які передаються дитині та стануть накопичувальним результатом навчання. Тобто вибір завдань для здійснення навчального процесу визначається поставленою метою [1].

Водночас ця мета визначає вибір форм, засобів і умов реалізації освітнього процесу. Проміжною визначальною ланкою між метою та процесом добору завдань є вибір системи показників, за якими організовується навчання (шляхи, методи, прийоми, способи навчання) та відстежується його результат.

Однією з найважливіших компетентностей людини можна назвати «вміння вчитися» [2], що потребує формування певних творчих і «технічних» здібностей. Така здатність повинна бути розвинута в дитини ще до школи, щоб згладити й полегшити адаптаційні процеси в першому класі. Відповідні положення було враховано при створенні навчальної програми розвитку дитини дошкільного віку в умовах гуртка «Барвінок» [3].

«Технічні» здібності розуміємо як опанування необхідного «інструментального» набору навичок роботи, що необхідні в процесах навчання. Без опанування цього набору дитина не зможе реалізувати власні ідеї. Однак, щоб ці ідеї в дитини з'явилися, потрібний специфічний набір методик навчання та зворотного зв'язку на підставі певних показників розвитку творчих здібностей. Такий підхід повинен сформувати особистість з активним діяльним ставленням до оточуючого світу.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності розвитку всіх складових інтелекту людини, пошуку шляхів такого розвитку й у висвітленні практичних аспектів відповідного педагогічного процесу.

У зоні інтересу знаходиться пошук балансу між традиційним навчанням за схемою навчального плану та формами розвивального навчання. З цього приводу можна згадати думку В. Сухомлинського про те, що дитина є активною і самодіяльною особистістю, яка не «вчиться на дорослого» (на що схожа традиційна освіта), а живе повноцінним життям (що намагаються врахувати розвивальні методики). При цьому потрібно не забувати про фізичні та психологічні особливості кожної особистості та необхідність наступності різних вікових ланок освіти [4, с. 5].

Ще на початку XXI ст. було відмічено, що альтернативні тенденції навчання стануть провідними та замінять традиційне навчання або інтегруються з ним [6]. Багато з видів альтернативних методик навчання можна трактувати як розвивальні. Під *розвивальним*, у широкому сенсі, можна розуміти низку педагогічних технологій: проблемне навчання, вальдорфське [7], за Монтессорі [8], за принципами конфліктології [9], метод проєктів [10], STEM-освіта та її варіанти [11]. За таких методик змінюється мета навчання та порядок засвоєння навчального матеріалу. Схема навчання наближується до механізмів *інтеріоризації* практичного досвіду: не від теорії до практики та навичок, а від практичних аспектів особистісного досвіду до розуміння теорії та набуття навичок. Педагог при цьому виконує роль зв'язкового механізму й каталізатора процесів інтеріоризації. Досягається повніше усвідомлення навчального матеріалу та здатність до творчого застосування набутих знань і навичок до нових умов, які виходять за межі вивченого матеріалу.

Але розвивальне навчання частіше використовують не як загальну систему розвитку людини, а задля вузько спеціалізованого формування музичних, мовленнєвих, природознавчих та інших здібностей [9, с. 12]. Крім того, цю систему можна розглядати і як таку, що може надати людині загальну соціалізацію та адаптаційні здібності для пристосування до умов, що змінюються, та для діяльності в нестандартних ситуаціях. Адаптаційна спрямованість педагогічного процесу завдяки розвивальній схемі навчання дозволяє поєднати різні напрями розвитку особистості: загальноосвітній, інтелектуальний, творчий.

Можна виділити здібності людини, шляхи та результат їх формування в умовах інтеграції певних освітніх напрямів:

- 1) гуманістичне виховання – цілеспрямованість, толерантність, адекватність дій, духовне здоров'я;
- 2) знання соціальних інститутів – уміння захищати власні інтереси, соціальна грамотність;
- 3) розслаблення, концентрування, споглядання – здатність при необхідності відокремлювати волю, думки, емоції, дії одне від одного, емоційна та психічна врівноваженість;
- 4) розвиток творчих здібностей;
- 5) виховання відкритості пізнанню – обізнаність у сферах поточної та найближчої майбутньої діяльності;
- 6) розвиток складових загального інтелекту;
- 7) комп'ютерна грамотність;

8) виховання координації, міцності – основи самозахисту, здорового харчування, фізичне здоров'я;

9) комунікативні здібності – здатність до продуктивного спілкування з повагою до співрозмовника;

10) технічна грамотність;

11) сенсорна чутливість, увага до дрібного.

Головним аспектом розвивального навчання є розвиток здібностей людини з інтенсивним зворотним зв'язком, як за допомогою самоконтролю учня, так і за участю педагога. Його роль при цьому полягає в допомозі опанувати знання та вміння, що лежать у зоні найближчого розвитку учня, у якій і відбувається *інтеріоризація* – перехід зовнішнього знання в якість внутрішнього. При цьому сумісна робота педагога та учня починається, коли учень опиняється перед конкретною проблемою і сам визначає завдання пошуку, після чого пошук невідомого рішення відбувається сумісно. Знання, що базується на традиційній системі освіти, власними засобами не може бачити себе ззовні, а розвивальне постійно перевіряє само себе й може швидше звільнитися від помилок. Таким чином, розвивальне навчання може сформувати в людини здатність постійного перегляду відповідності власного рівня знань, навичок, здібностей зовнішнім умовам і задачам. А відповідно до цього виникає можливість швидшого реагування на їх зміну та продуктивної адаптації людини до них.

Адаптаційні механізми частіше реалізуються шляхом інтеріоризації, лише іноді через раціональне усвідомлення, тобто саме розвивальне навчання є природним шляхом пристосування до нових умов, а відповідно й навчання. З цього випливає, що лише за розвивального навчання учень оволодіває узагальнюючою стратегією, готовністю до сприйняття досвіду інших людей, нового та незвичного. Таке навчання формує врівноважену здатність людини до адаптації, високий рівень її розумових, творчих, професійних здібностей, надає інтелектуальний і психологічний ресурс, який дозволяє знаходити рішення в ситуаціях невизначеності.

Конструктивна активність людини у ставленні до оточуючого світу та здатність адаптуватися формуються в дитини з розвитком творчих здібностей. Контроль стану розвинутих здібностей педагог проводить за показниками творчих і «технічних» здібностей: гнучкість, швидкість, оригінальність, сміливість, точність мислення, допитливість, моторика руки, сенсорна чутливість, окомір, точність орієнтації в просторі, пам'ять. У процесі аналізу розвитку здібностей дитини контролюється врівноваженість рівня за кожним з означених показників і добираються завдання для відповідної корекції. Показником успішності виховання та навчання дитини є не рівень показника, а позитивна зміна рівня показника, тобто навчання кожної дитини здійснюється на доступному для неї рівні. Основним результатом навчання для дітей дошкільного віку є не набуття певних знань, а оволодіння компетенцією «вміння вчитися», здатністю конструювати, творчо мислити, швидко приймати рішення, а також набуття стану адаптованості в освітньому процесі.

Для характеристики розумових здібностей людини використовують термін «загальний інтелект», який можна розуміти як сукупність креативності та саме інтелекту. Зазначають, що для вільного володіння якоюсь інформацією нам потрібен когнітивний ресурс інтелекту та, як його частина, вільний функціональний надлишок, що формується відповідним тренуванням. Розмір цього надлишку визначає також і можливість виконувати водночас декілька робіт. Для вільної

адаптації в суспільстві нам необхідний функціональний надлишок як інтелекту, так і креативності. Тому розвиток людини повинен будуватися за показниками, які охоплюють обидві сторони загального інтелекту. Необхідність розвитку як звичайного інтелекту, так і творчих здібностей пояснюється ще й тим, що діти з високими показниками саме інтелекту часто не демонструють творчих здібностей, оскільки відчувають страх перед кроком у невідоме. Однак креативність є ненадійним показником, оскільки майже всі діти мають «наївний» рівень її розвитку, коли вони ще не засвоїли соціальні межі. Надалі ця креативність втрачається. Спроби в цьому віці розвинути її, як правило, не дають позитивних результатів. Крім того, розвинута креативність не завжди пов'язана з продуктивним процесом. Водночас інтелектуально розвинуті діти з низькими показниками креативності виявляють успіхи у її розвитку та досягають рівня «культурної» креативності.

Відомо багато систем оцінювання рівня розвитку загального інтелекту, які містять до 30 параметрів [13]. Але достатньою виявляється система з шести показників (табл.1), що використана в навчальній програмі «ОПАЛ» [3]. Їх, у свою чергу, можна систематизувати у три групи по дві пари. У кожену пару потрапляє інтро- та екстравертно направлений показник (характеризують здатність оперувати як наявним знанням, так і невідомим). Така система дозволяє проводити врівноважений добір завдань для процесу навчання та встановити, за яким напрямом конкретному учню потрібно докладати додаткових зусиль.

Таблиця 1

Показники розвитку загального інтелекту

Згрупований показник	Інтровертний показник		Екстравертний показник	
	показник	характеристика	показник	характеристика
<i>Динамічність мислення</i>	Швидкість	Продуктивність інтелекту	Гнучкість	Не заикленість інтелекту
<i>Творче мислення</i>	Оригінальність	Бачення прихованих зв'язків	Сміливість	Створення нових зв'язків
<i>Обґрунтованість мислення</i>	Точність	Відображальна адекватність світосприйняття	Допитливість	Відкритість до сприйняття нового
Загальний інтелект	<i>Звичайний інтелект</i>		Креативність	

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що є здібності, які базуються на здатності оперувати відомим (точність, оригінальність, швидкість мислення), а є такі, що засновані на відкритості до сприйняття нового (допитливість, сміливість, гнучкість мислення). Першу групу показників можна співвіднести зі звичайним інтелектом, другу – саме з творчими здібностями людини, які разом і складають загальний інтелект. Пари показників «точність-допитливість», «оригінальність-сміливість», «швидкість-гнучкість» дозволяють характеризувати врівноваженість розвитку здібностей людини. Відповідно до цього визначені згруповані показники «обґрунтованість мислення», «творче мислення», «динамічність мислення». Цікавим результатом аналізу даних таблиці є те, що творчий елемент міститься й у роботі звичайного інтелекту. І навпаки, можна сказати, що як інтелект, так і креативність реалізуються через творчість. Наведені послідовності: точність-оригінальність-швидкість і допитливість-сміливість-гнучкість показують генетичний зв'язок показників у кожній групі. Таким чином, обрана група показників відповідає всім вимогам для різнобічного тестування людини й

дозволяє обирати індивідуальні напрями для врівноваженого розвитку загального інтелекту та для добору відповідних завдань.

Під час роботи розвивального дошкільного гуртка за навчальною програмою «ОПАЛ» спочатку було проведено 4 тестуючо-розвивальних заняття, які містили по чотири вправи й охопили всі шість показників розвитку загального інтелекту. Оцінювання виконаних тестів проводилося за трибальною системою: завдання не виконано – «0», виконано частково – «1», виконано повністю – «2». Результати тесту дозволяють поділити учнів на групи з відповідним рівнем необхідності надання додаткового розвивального матеріалу.

У таблиці 2 наведено результати тесту як середній бал за кожним із шести обраних показників і як середній бал за згрупованими показниками та для загального інтелекту. За показниками врівноваженості розвитку визначали також співвідношення балів менш розвинутого згрупованого показника до балів більш розвинутого.

Таблиця 2

Результати тестування врівноваженості розвитку творчих здібностей дітей*

Учні	Звичайний інтелект		Творчі здібності		Загальний інтелект, бали	Урівноваженість розвитку		
						**	бали	згрупований показник
1.	Ш	0,75	Г	0	0,7	0	0,38	Динамічність мислення
	О	1	С	1		1,0	1,0	Творче мислення
	Т	0,67	Д	0,75		0,89	0,71	Обґрунтованість мислення
	0,81		0,58					
2.	Ш	1,0	Г	0	0,5	0	0,5	Динамічність мислення
	О	0	С	0		0	0	Творче мислення
	Т	1,0	Д	1,0		1,0	1,0	Обґрунтованість мислення
	0,67		0,33					
3.	Ш	0,5	Г	1,5	1,1	0,33	1,0	Динамічність мислення
	О	1,0	С	1,0		1,0	1,0	Творче мислення
	Т	1,33	Д	1,25		0,94	1,29	Обґрунтованість мислення
	0,94		1,25					
4.	Ш	1,5	Г	1,0	1,21	0,67	1,25	Динамічність мислення
	О	1,0	С	1,0		1,0	1,0	Творче мислення
	Т	1,0	Д	1,75		0,57	1,38	Обґрунтованість мислення
	1,17		1,25					
5.	Ш	1,67	Г	2,0	1,56	0,84	1,84	Динамічність мислення
	О	1,0	С	1,0		1,0	1,0	Творче мислення
	Т	2,0	Д	1,67		0,84	1,84	Обґрунтованість мислення
	1,56		1,56					
6.	Ш	1,5	Г	1,0	1,25	0,67	1,25	Динамічність мислення
	О	1,0	С	1,0		1,0	1,0	Творче мислення
	Т	1,5	Д	1,5		1,0	1,5	Обґрунтованість мислення
	1,33		1,17					
7.	Ш	1,25	Г	1,0	1,63	0,8	1,13	Динамічність мислення
	О	2,0	С	2,0		1,0	2,0	Творче мислення
	Т	2,0	Д	1,5		0,75	1,75	Обґрунтованість мислення
	1,75		1,5					
8.	Ш	1,67	Г	2,0	1,86	0,84	1,84	Динамічність мислення
	О	2,0	С	2,0		1,0	2,0	Творче мислення
	Т	2,0	Д	1,5		0,75	1,75	Обґрунтованість мислення
	1,89		1,83					

* - сірим кольором позначені напрями для докладання зусиль даним учнем для врівноваженого розвитку;

** - відношення менш розвинутого показника до більш розвинутого, показує розбіжність за врівноваженістю розвитку пари показників.

Відповідно до проведеного аналізу результатів тесту учням пропонуються розвивальні домашні завдання за трьома рівнями залежно від кількості балів : початковий – 0–0,5 бала; розвивальний – 0,5–1,5 бала; творчий – 1,5–2 бали. Тобто завдання обираються таким чином, щоб розвиток дитини проходив у зоні найближчого розвитку (за концепцією розвивального навчання). Можливо за результатами таких тестів змінювати склад гурткових груп і відповідно добирати завдання на заняття як групові корекційно-розвиткові або як групові загально-розвивальні. Для забезпечення врівноваженого розвитку загального інтелекту дитини надаються інтегровані завдання, які націлені на розвиток або складової загального інтелекту (інтеграція за трьома показниками), або якогось із рівнів урівноваженості розвитку (інтеграція за двома показниками).

Наприклад: учень №1 має занижені творчі здібності та динамічність мислення. Добираємо завдання для врівноваження його розвитку.

Завдання №1 (на динамічність мислення). Спрямовано на інтегрований розвиток швидкості та гнучкості мислення. Рівень завдання – початковий, з послідовним ускладненням вправ:

А) Побудова синонімічного ряду: стежка – плай – доріжка – дорога – шлях – вулиця – проспект – магістраль – шосе – рокада; прекрасний – чудовий – гарний – красний – славний – красивий – файний; прекрасний – чудесний – чарівний – казковий – надзвичайний.

Б) Побудова синонімічного ряду з пошуком протилежностей:

прекрасний (жахливий) – прегарний (поганий) – ідеальний (хибний) – найдосконаліший (допотопний) – найкращий (найгірший);

В) Розсипані загадки: зі слів, розташованих на окремих картках, скласти загадку та розгадати її: «косою, косити, не можна, Якою?» (дівочою).

Г) Розсипані загадки + зайве слово. Серед карток зі словами, які разом складають текст загадки, знайти зайву картку. Далі як у попередньому завданні: «довгі, куций, невеликий, сам, літак, вуха, зріст, на, хвіст?» (заєць).

Завдання № 2 (на творчі здібності). Спрямовано на інтегрований розвиток допитливості, сміливості та гнучкості мислення. Рівень завдання – розвивальний, з послідовним ускладненням вправ:

А) Відгадай протилежні значення: пропонуються слова, для яких необхідно підібрати протилежні значення: війна – ...; вода – ...; холодно – ...; з'явитися – ...; вхід – ...; свіжий – ...

Б) Відгадай задумане слово: пропонуються слова, до яких необхідно підібрати протилежності та за ними спробувати відгадати задумане слово: корінь – ... (дерево), сонячно – ... (злива). Задумане слово: «фонтан».

В) Знайди слово: пропонується, враховуючи логічні зв'язки, дібрати протилежні значення та завершити таблицю:

війна ...? (мир)	солдат ...? (лікар)	зброя ...? (життя)
ворог ...? (друг)	супротивник ...? (партнер)	брат ...? (сестра)
дорослий ...? (дитина)	чоловік ...? (жінка)	хлопчик ...? (дівчинка)

За допомогою наведеного прикладу добору завдань досягається акцент на розвиток гнучкості мислення, що сама по собі в певного учня потребує початкового рівня завдань. Але за рахунок інтегрованості завдань можна підвищити їх рівень складності, спираючись (у цьому разі) на розвинуте творче мислення.

Суттєве відставання від рівня групи має й учень 2 (табл.2), але вже за показниками творчого мислення, що потребує добору відповідних індивідуальних завдань і застосування індивідуалізованого підходу під час занять, що в першу чергу проявляється у виконанні загальних завдань на доступному рівні. Робота з учнями 1 і 2 проводиться на межі з інклюдією. У багатьох випадках для більш повного їх залучення до навчального процесу була б бажаною присутність другого педагога. Це свідчить про наближення процесу навчання в групах, що характеризуються різним рівнем формування творчих і «технічних» здібностей, до інклюдивних груп. З одного боку, не можна позбавляти дітей можливості навчання в групах, що дає додатковий педагогічний ефект, а з іншого – існує максимальний діапазон розбіжності здібностей дітей, який ще дозволяє проводити ефективне навчання одним педагогом.

Таким чином, проведено систематизацію відомих показників розвитку творчих здібностей та виділено три напрями для розвитку й контролю розвитку творчих здібностей за парами інтровертно та екстравертно спрямованих показників: динамічність мислення (гнучкість і швидкість мислення), творче мислення (оригінальність і сміливість мислення), обґрунтованість мислення (точність мислення та допитливість). Інтровертні показники дозволяють слідкувати за розвитком звичайного інтелекту, а екстравертні – за розвитком креативності. Розроблена система врахування систематизованих показників творчих здібностей дозволяє ефективніше добирати індивідуальні завдання для врівноваженого розвитку здібностей дитини, що можна більш повно реалізувати в умовах гурткового навчання.

Список використаних джерел

1. Трегубова І. М. Принципи добору завдань для врівноваженого розвитку творчих здібностей. *Проблеми підготовки викладачів до здійснення завдань сучасної освіти. Збірник наукових праць*. Харків: Стиль-видав., 2006. С. 155–166.

2. Трегубова І. М., Трегубов Д. Г. Підвищення ефективності формування компетенції «вміння вчитися» у позашкільному навчальному процесі. *Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції «Пріоритети розвитку сучасної освіти: теорія, методологія, практика»*. Харків: НУА, 2014. С. 167–175.

3. Трегубова І. М. Авторська програма інтегрованого курсу розвитку здібностей дітей дошкільного віку в умовах гуртка «ОПАЛ». Харків: Оперативна поліграфія, 2011. 160 с.

4. Пантюк Т. І. Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945–2017 рр.): дис. на здобуття наук. ст. д-ра пед. наук: 13.00.01. ДДПУ ім. І. Франка. Дрогобич, 2018. 504 с.

5. Трегубов Д. Г., Трегубова І. М. Наступність у викладанні природничих дисциплін на прикладі хімії на різних рівнях освіти. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі: XXIV міжнародна НПК «Каришинські читання»*. Полтава: ПНПУ, 2017. С. 288–290. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/5982>.

6. Медвідь Л. Національна освіта незалежної України: тенденції, проблеми. *Початкова школа*. 2002. № 1. С. 1–4.

7. Іонова О. М. Евритмія і малювання форм у вальдорфській школі. *Рідна школа*. 1999. № 11. С. 54.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. К.: Генеза, 1999. 368 с.
9. Старагіна І., Чеснокова О. Особливості мовленнєвого розвитку дитини в системі розвиваючого навчання. *Початкова школа*. 2002. № 3. С. 51–53.
10. Крутій К., Грицишина Т. STREAM-освіта дошкільнят: виховуємо культуру інженерного мислення. *Дошкільнє виховання*. 2016. № 1. С. 3–7.
11. Тадеуш О.М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2017. № 29. С. 142–146.
12. Ілляшенко Т. Про готовність дітей до шкільного навчання. *Початкова школа*. 2002. № 3. С.69–72.
13. Волощук І. С. Методи розвитку творчих здібностей. *Початкова школа*. 1998. № 3, № 6. С.29–51.

Інноваційне заняття – завжди пошук

Алла Жога,
заступник директора з навчально-виховної роботи,
керівник музичного гуртка «Consona»
Комунального закладу «Центр дитячої та юнацької творчості № 3
Харківської міської ради»

Автор статті акцентує увагу на інноваційних процесах у діяльності закладу позашкільної освіти, що реалізуються як цілеспрямовані зміни умов, змісту, засобів, методів і форм проведення занять гуртків, аналізує застосування найефективніших сучасних технологій.

Ключові слова: *інноваційне заняття, технологія проєктування, життєві компетентності, інтерактивні технології, розвивальне навчання, технологія формування творчої особистості.*

Педагогічні інновації зумовлені суспільною потребою створення, впровадження та поширення змін у педагогічному середовищі. У Законі України «Про інноваційну діяльність» поняття «інновація» визначається як «новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, що істотно поліпшують структуру соціальної сфери» [1].

Педагогічна інновація таке нововведення в педагогічну діяльність, зміни в змісті й технології, що має на меті підвищення ефективності процесу навчання й виховання. Інновації в освіті – процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісного іншого стану [3].

У контексті світових тенденцій розвитку освітньої галузі як вагомого суспільного фактора розвитку Держави прискорюються інноваційні процеси в системі позашкільної освіти, спрямовані на оновлення змісту, організаційних форм, технологій освітньої роботи, які забезпечують гармонійний розвиток і соціалізацію дітей та учнівської молоді під час дозвілля.